

VELKOMMEN TIL SPORENE PÅ ESKILSØ

Eskilsø er med sine ca. 128 hektar (139 ha inkl. de nærmeste småholme) den største af øerne i Roskilde Fjord. Der er hverken bro eller færgeforbindelse til øen, så for at kunne vandre ad sporene på Eskilsø, er man nødt til at sejle til den lille jollehavn på øens vestside, der er eneste lovlige adgang til øen.

Der er 4 afmærkede ruter på Eskilsø. De fører til gode udsigtspunkter, hvorfra turene går samme vej tilbage. De korteste ture er grøn rute på ca. 1½ km og rød rute på ca. 2½ km. Den længste rute, gul rute er ca. 4 km lang, men kan afkortes med ca. ½ km hver vej ad blå rute.

Eskilsø ejes af Erick og Ingrid Struckmanns Naturfredningsfond (Struckmannfonden). Fonden blev oprettet i 1974 for arven efter Erick og Ingrid Struckmann og har til formål at erhverve, beskytte og pleje naturarealer. Fonden købte Eskilsø i 1982. Øen hørte tidligere til Selsø-Lindholm Gods.

Eskilsø er omfattet af en naturfredning fra 1985 og indgår desuden i vildtreservatet og Natura2000-området Roskilde Fjord. Øen har to huse, Eskilsøgård og Eskilsøhus, der begge er beboet hele året.

1 ENESTE ADGANGSVEJ

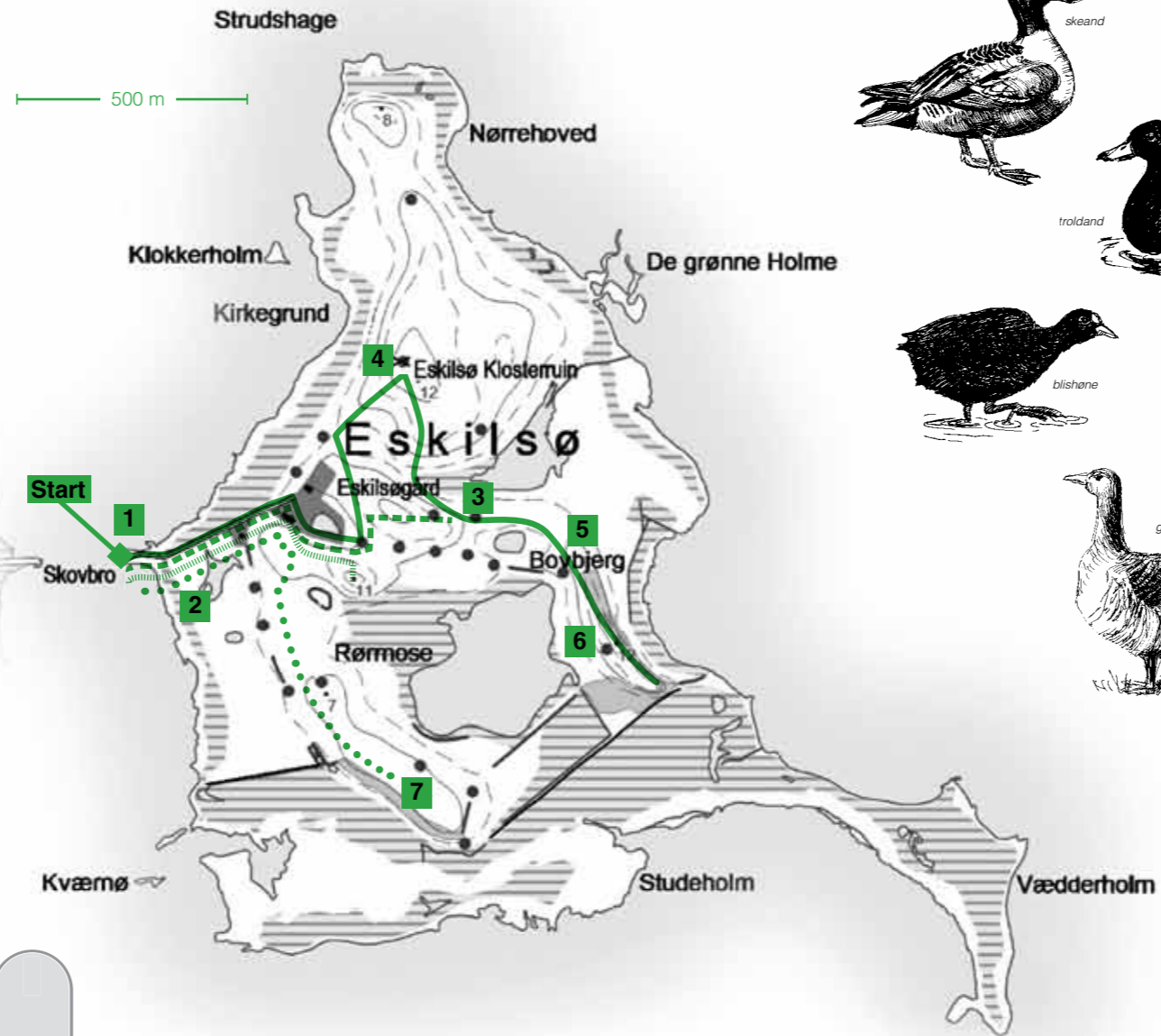
Molen er den eneste lovlige adgang til Eskilsø. Det er her sporene begynder og slutter. Landgang andre steder på øen er ikke tilladt. På stranden ved molen ses bl.a. skaller fra nogle af de østers, der levede i fjorden indtil for ca. 5000 år siden.

2 MINDESTEN FOR ERICK STRUCKMANN.

Kunstmaleren Erick Struckmann (1875-1962) var med til at stifte Danmarks Naturfredningsforening i 1911 og var formand for foreningen fra 1921 til 1960.

3 UDSIGT OVER RØRMOSEN

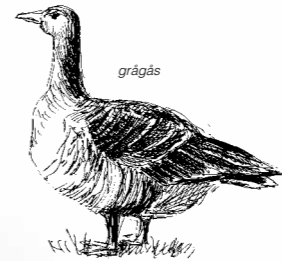
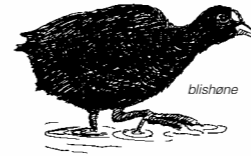
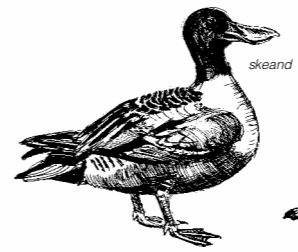
Det grønne spor fører op til denne lille, 11 meter høje bakke, hvorfra der er godt udsyn over landskabet og det fuglerige vådområde, Rørmosen. Mosen har været afvandet og opdyrket, men er ligesom øens andre lave arealer genskabt som vådområde. Rørmosen er fersk og har hele året et rigt liv af vandfugle. Her ses bl.a. trolldand, taffeland, blishøne, knopsvane, grågås, pibe-

Se efter
den gule folderkasse
– her starter sporet

Ruten er på sporet afmærket med gule,
røde, blå og grønne piletrekanter på pæle

and, skeand, spidsand, gravand, toppet, gråstrubet og lille lappedykker samt rørhøg. Det kan anbefales at medbringe kikkert og evt. teleskop.

4 ESKILSØ KLOSTERRUIN

Eskilsø husede i begyndelsen af 1100-tallet først en bosætning af kanniker (dvs. ikke-regelbundne munke) fra Roskilde Domkirke og senere et Augustinerkloster indtil dette i 1175 blev flyttet til Æbelholt vest for Hillerød. Af synlige levn findes nu kun rester af kirken (kapellet), opført i kildekalk (frådsten) og kampesten, men prøvegravninger i 1990 har afsløret spor af det øvrige klosteranlæg. Kirken udgjorde i sin tid den nordlige fløj af anlægget. Ved ruinen står en informationstavle, hvor du kan læse mere om klostrets historie.

Fra stedet er der god udsigt over den nordlige og vestlige del af øen. Nord for øen ses Jyllinge Holme, nogle af de mange ubeboede øer, der ligesom Eskilsøs strandenge er reservat for ynglefugle i forårs- og sommermånederne.

5 GAMMELT STENGÆRDE OG LEVENDE HEGN

Her passerer sporet det gamle stengærde, som oprindeligt indhegnede den sydlige del af øens markarealer. Mod vest står flere gamle ege og aske i det brede, levende hegn. Der ligger stadig rester af de store, gamle elme, som også voksede her indtil elmesygen dræbte dem. Mod nord ses den gendannede Klydesø.

6 BOVBJERG

Bovbjerg er med sine 12 meter det højeste af øens 'bjerge'. På østsiden er Bovbjerg bevokset med skov og krat af bl.a. ask, hvidtjørn, hyld og vrietorn, mens vestsiden byder på en artsrig overdrevsflora. Overdrevet er dog truet af tilgroning med bl.a. tjørn samt roser fra nogle

LEVENDE FORTIDSMINDER

Ved ruinen og rundt omkring på Eskilsø vokser nogle af de lægeplanter, som munkene brugte og sandsynligvis bragte med til Danmark, og som har groet her lige siden. For eksempel findes her rød tandbæger, almindelig katost, filtbladet kongelys, lægehundetunge, lægeoksetunge og æselfoder.

filtbladet kongelys

gamle vildtplanter, men det er planen at holde det nogenlunde ryddet for træer og buske. Rydning blev således indledt i 2012. I Jægerstenalderen, for ca. 7000 år siden, stod havet omkring fire meter højere end nu. Dengang var nutidens strandenge havbund og Bovbjerg en kystklint, som havet gnavede i.

havørn

Fra Bovbjerg er der ligesom fra 3 en fin udsigt over Rørmosen. Mod syd ses Roskilde by med domkirken og Bognæshalvøen. Det flade land nedenfor skrænten er øens fuglerigeste strandenge. Mod sydøst strækker de sig ud til Vædderholm og mod sydvest ligger Studeholm. Området er forbeholdt ynglende fugle. I sommerhalvåret ses bl.a. vibe, rødben, strand-skade, klyde, fjordterne, stormmåge og sølvmåge. I 1996 ophørte al jagt på vandfugle på og ved Eskilsø, og siden er antallet af rastende fugle øget. Nu ses her bl.a. op til 2000 grågæs, 2.200 bramgæs, 2000 gråænder, 800 pibeænder og 3000 troldeænder samt hjejle, stor regnspeve og andre vadefugle. Hele året er der mulighed for at se havørn.

7 UDSIGT OVER RØRMOSEN OG STRANDENGENE

Her ender det røde spor. Fra punktet er der udsigt over dele af Rørmosen og strandengene. Dæmningen mod sydøst blev bygget som led i afvandingen sidst i 1800-tallet, men pumpningen blev standset i 1980'erne og selve pumpestationen nedrevet i 2011. Træfolden på engen vest for sporet benyttes når kreaturerne skal indfanges og fragtes hjem om efteråret.

KORTSIGNATURER - RUTEKORT

—	Levende hegn	—	Jorddige
—	Jernbane	.....	Sti
—	Vej	—	Markvej
—	Gul rute	.....	Rød rute
.....	Blå rute	.....	Grøn rute

4 Henvisning til forklaring

GRÆSNING OG NATURPLEJE PÅ ESKILSØ

Eskilsøs strandenge har været afgræsset i hundredvis af år, mens den høje bund blev dyrket landbrugsmæssigt. Dyrkningen fortsatte på godt en tredjedel af øen til og med 2005. I 2006 blev fondens plan om at omdanne hele Eskilsø til ét stort græsningslandskab sat i værk. Det er målet at vandstandsforholdene bliver så naturlige som muligt, og at op til 140 græssende kreaturer (kvier) med deres afgræsning udvikler og plejer øens overdrev, ferske enge og strandenge. Til gavn for fugleliv, flora, insekter – og øens gæster. Der vil dog fortsat være behov for slåning på de tidligere dyrkede og gødskede arealer og anden aktiv naturpleje for at undgå tilgroning. Af hensyn til især de ynglende fugle tilstræber Fonden at Eskilsø friholdes for ræve. Bortset fra rævejagt med dette formål, drives der ikke jagt på Eskilsø. Alle fugle samt bl.a. rådyr og hare er således i praksis fredet på Øen.

FÆRDSSEL PÅ ESKILSØ

Sporene er trampestier uden belægning eller gangbroer o.l. Fremkommeligheden kan derfor variere med årstiden, vandstanden og planternes vækst. Fonden tilstræber dog at sporene bliver slået flere gange årligt.

Færdsel på strandengene samt sejlads og ophold indenfor 50 meter fra kysten af Eskilsø (bortset fra havnen) er ikke tilladt i perioden 1. april til 15. juli, men også udenfor dette tidsrum er det vigtigt at vise hensyn til de mange rastende fugle. Fredningen forbyder også teltning og camping på Eskilsø.

De græssende dyr (kvier) er som regel på øen i tidsrummet maj-november. De kan være nysgerrige, men er ikke farlige. Der er ingen tyre herovre! Enkelte steder går sporene gennem låger og led, som selvfølgelig skal lukkes igen.

Af hensyn til fuglelivet og de græssende dyr er det ikke tilladt at medbringe hund på Eskilsø. Al færdsel sker på eget ansvar.

God tur.

Eskilsø er en ø uden fast forbindelse eller færgerute. Sejlads vil dog kunne aftales med Niels Ross i Sønderby, tlf. 47 52 01 68 eller Eskilsøens beboere, Erik og Maiken Jensen, tlf. 22 23 14 46 og Sonja Hejnfelt, tlf. 29 91 72 50. Sejlads sker som regel fra Skovbroen, molen øst for Østskov. Følg vejen fra Skibby mod Selsø og gennem Sønderby ad Skovvejen til Østskov. Biler bedes parkeret inde i skoven og ikke på molen eller vejdæmningen. Sejlende kan lægge til ved øens jollehavn, hvor kortvarigt ophold er tilladt. Tag hensyn til øboernes både.

Øens egen færge er kun til transport af kvæg, redskaber og materialer og må ifølge søfartsreglerne ikke anvendes til personbefordring.

LODSEJERKONTAKT

Forpagteren og ejerne af de græssende kreaturer bor ikke på Øen, men i helt særlige tilfælde kan øens forpagter, Jørn Weirum kontaktes på tlf. 29 27 35 86. Større grupper bedes anmelde deres arrangement forinden til ejeren, Struckmannfonden, der kan kontaktes gennem administratoren, Advokatfirmaet Birthe Møller Nielsen, Voldbyvej 100, Sjelle, 8464 Galten, post@bmn.dk, telefon 86 96 52 62.

Projekt „Spor i Landskabet“ åbner markerede spor i hele landet.

Projektet har følgende samarbejdspartnere:
 Danmarks Naturfredningsforening · Dansk Skovforening
 Frluftsrådet · Kommunernes Landsfor. · Landbrug & Fødevarer
 Landdistrikternes Fællesråd · Naturstyrelsen
 Støttet af Nordea-fonden og Miljøministeriet.

Tekst: Peter Friis Møller · Tegninger: Michael Pedersen
 Yderligere oplysninger om „Spor i Landskabet“ fås hos:
 Landbrug & Fødevarer, Axeltorv 3, 1609 København V
 E-mail: spor@lf.dk

WWW.SPOR.DK

SPOR0411 . artegrafix . 2/2012

Sporet på Eskilsø

